

Η ΘΕΟΜΑΝΑ ΤΣΗ ΚΙΟΣ

Στους όπου γης Κιώτες

(άρθρο του Θεοδωρή Κοντάρη που δημοσιεύθηκε σε εφημερίδα της Νέας Κίου Αργολίδας, τον Σεπτέμβριο του 2001 και συμπληρώθηκε στις 31 Ιουλίου 2015)

Ντην είδεις, μάτια μου, τση Κιος ντην όμορφη Παναγιά; Ντήνε προσκύνησες ντη Θεομάνη μας; Η τεράστια βυζαντινή εικόνα της, σωσμένη από την Κιώτισσα Μάλαμα Μαυρουδή, αφού τριγύρναε για χρόνια στην Ελλάδα, από το 1934 βρίσκεται πια «καρφωμένη» για πάντα στη νέα ντης πατρίδα, ντην αργολική Κίο, μέσα στην όμορφη εκκλησιά που τση χάρισε ο караβοκερός Απόστολος Κιουζές - Πεζάς.

Πολλές φορές αξιώθηκα και ντην είδια και τσ' άναψα ένα κεράκι. Πάντοτες με κοίταε με κείνα τα πελώρια βυζαντινά μάτια ντης κι ήντανε το πρόσωπό ντης λιμάνι άφατης γαλήνης, παρηγοριά και σκέπη γούλου του ντουινιά!

Μα συλλογιέμαι κείνη ντην πρωτινή ταπεινή εκκλησίτσα της, στην παλιά βιθυνική Κιο, τότε που γιόμιζε προσκυνητάδες όχι μονάχα απέ ντην Ελληνίδα θαλασσούπολη του Μαρμαρά, μα κι απέ γούλα τα τριγυρινά μέρη, κοντινά και μακρινά, απέ ντη Νίκαια, ντη Λεύκη, το Βεζίρχάνι και τα Κιουπλιά, απέ το Κουρί, το Κατερλί, το Αρμουτλί και το Τσινάρι, απέ ντην Πόλη, ντην Αρετσού, τση Γιάλοβας τα ρωμιοχώρια και ντη Νικομήδεια, απέ τα Μουντανιά, ντη Συγή, την Τρίγλια και ντην Προύσα, απέ το Σουσουλούκι, το Ντεμιντέσι, το Πελλαδάρι και τσι Λιγουμούς.

Συλλοϊζομαι τα πόσα πέρασε μέσα σε τόσοι χρόνοι, σε ζαμάνια κακά και σε κοσμοχαλασές απανωτές, απέ ντον δωδέκατο αιώνα που ανεστορήθηκε η όμορφη ζουγραφιά ντης. Τι κατατρεγμοί, τι πόλεμοι, σφα'ές, σεισμοί και διωγμοί, τι φόβοι και τι τρόμοι! Κι αυτή εκεί, στήριγμα και σκέπη τση κιώτικης Ρωμιοσύνης, σε πείσμα των καιρών και των άγριων ανθρώπων. Κι όταν ηκάηκε η παμπάλαιη βυζαντινή εκκλησιά τσης σε κείνη ντη μεγάλη φωτιά τση Κιος, το 1856, σαν από θάμα ησώθηκε μονάχα αυτή! Χέρια ευλαβικά την αποθέσανε σε ταπεινό παρεκκλήσι, ώσπου να' ρτει η ώρα να ξαναγενεί και πάλι η μεγάλη εκκλησιά τσης.

Αναμετρώ τα θάματά ντης και μετρημό δεν έχουνε! Ο λοϊσμός μου τρέχει σε κείνα τα χρόνια τα παλιά. Βλέπω κιόλας τσι Κιώτες ψαράδες, τα γεμιτζάκια, τσι γριπαροί και τσι караβοκεροί να ντήνε περικαλάνε για το καλό ταξίδι στα μπουγάζια τση Άσπρης και τση Μαύρης Θάλασσας και για τ' ασημένα μπερεκέτια τση ψαροθρόφας θάλασσας του Μαρμαρά. Κι η χήρα, ο γέροντας, τ' αρφανό, τ' αρρώστου η μάνα, η κάθε Κιώτισσα

μάνα καταφεύγει στη Μάνα του Θεού, που γροικά τσι μανάδες του κόσμου αλάκερου
κι είναι το ποκούμπι τους, το γιαρτίμι κι η παρηγόρια τους.

*Καλέ γλυκιά μου Παναγιά, που 'σαι πολύ κοντά μου,
βοήθα τα παιδάκια μας, να χαίρετ' η καρδιά μου.*

Θαρρώ πως τώρα δα αρχοντοπούλες και φτωχές νοικοκεράδες ζητήσαν τη βοήθεια και
ντη συνδρομή τση Θεομάνας, για να δέσει ο κουκούλοσπορος, να βγουν τα μαμούνια,
να γενούν οκάδες τα κουκούλια και τα μετάξια, να γιομώσουν μπερεκέτι τα σπίτια και
τα μποτζεκλίκια τση Κιος.

Να κι η αγροτιά, τσεφτσήδες, ξωμάχοι και ρεντζιπέρηδες, λαδάδες, μπαγτζήδες,
κεχαγιάδες και κρασοπουλητάδες που πλαούνε στη Θεομάνα, για να θεριέψουν τα
λογιού λογιού μαξούλια και να γενεί μπόλικο και βλοημένο του κοσμάκη το έχει.
Σιναφλήδες, παζαρίτες, θαλασσινοί κι εμπόροι μπαινοβγαίνουν στο ταπεινό κιώτικο
κλησιδάκι και τάζουνε πολλά, για να πάνε καλά οι δουλειές και ν' αβγαταίνουν οι λίρες
στα κεμέρια τους.

Ακόμα κι οι Τούρκοι ντήνε τιμούσανε ντη Θεομάνα μας, φέρνοντας με τσι ντενεκέδες
κερί και λάδι, μαλαματοπλούμιστα ολομέταξα κεντίδια, παράδες πολλοί, κουρμπάνια
και φαγιά, να φάει γούλο το παναύρι, για ν' αξιωθούνε κι αυτοί μια στάλα απέ ντη
Χάρη της, για να 'χουνε γεροσύνη και γλυτωμό απέ τα βάσανα και τα κασαβέτια τση
ζήσης.

Μα το μεγαλύτερο θάμα τσης είναι που ηγλύτωσε ατή τσης η ίδια μέσα απέ κείνο ντο
χαλασμό και ντην απολωλάδα του '22 κι ήρτε στην Ελλάδα, διωγμένη και κυνηγημένη
απέ ντον τόπο ντης, όπως τόσες και τόσες προσφυγοπούλες Παναγιές, Μικρασιάτισσες
και Θρακιώτισσες. Άραξε για πάντα στ' αργίτικο περιθαλάσσι, για να 'ναι μαζί με τσι
δικοί ντης αθρώποι, με τα βασανισμένα προσφυγάκια ντης, κοντά στα παιδιά και στ'
αγγόνια τους, βοηθός, προστάτισσα και συντρέχτρα, ελπίς και καταφυγή του ανθρώπου
στους αιώνες των αιώνων. Αμήν +

Θοδωρής Κοντάρας, Πρωταυγουστιά του 2015

Σημείωση ΑΠΑΝ. Η Κίος / τουρκικά Gemlik, ιωνική αποικία του 6ου π.Χ. που διατήρησε τον ελληνικό
πληθυσμό της ως το 1922, είναι μικρό λιμάνι στη μικρασιατική πλευρά της Θάλασσας του Μαρμαρά
(Προποντίδας). Υπάγεται στον Νομό Προύσας / Bursa ili και απέχει από την Προύσα 29 χλμ.

Ο φιλόλογος Θ. Κοντάρας είναι μελετητής του μικρασιατικού ελληνισμού

apan.gr